

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації

Яцини Юлії Олександрівни

на тему: «Інноваційні аналітико-статистичні технології попередження
корупції в державі», що подається на здобуття наукового ступеня доктора
філософії з галузі знань соціальні та поведінкові науки (05)
за спеціальністю 052 – політологія

1. Ступінь актуальності теми дисертації.

Здобувачка переконливо обґрунтовує нагальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом її дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань. Дослідження інноваційних аналітико-статистичних технологій попередження корупції в державі є актуальним як з теоретичного, так і практичного кутів зору.

Події, що визначають трансформацію української державності в останнє десятиліття – зокрема, розгортання процесів цифровізації публічного управління, загострення викликів безпеки внаслідок повномасштабного вторгнення та системне оновлення підходів до відкритості влади – актуалізували необхідність якісно нового рівня протидії корупції, заснованої не лише на інституційних, а й на технологічних рішеннях. У цих умовах інноваційні аналітико-статистичні технології виступають не просто допоміжним інструментом контролю, а самостійним суб'єктом публічної політики, здатним виявляти приховані корупційні ризики, прогнозувати їх еволюцію та сприяти формуванню рішень, що ґрунтуються на доказах. Це зумовлює необхідність наукового супроводу процесу впровадження цифрових антикорупційних механізмів, їхньої адаптації до умов гібридної війни, інформаційного тиску та управлінської фрагментації, характерної для кризових фаз суспільного розвитку.

Здобувачка визначила особливості впровадження передових інформаційних технологій як інструменту попередження корупції в державі, осмисливши праці вітчизняних (О. Арабаджієв, Н. Бабарикіна, І. Басанцов, Г. Блінова, Т. Бутченко, В. Глазунов, Н. Горло, Д. Долбнєва, О. Зубарева, С. Задорожний, І. Калугін, М. Кікалішвілі, О. Кіндратець, Н. Ковтун, В. Копча, Д. Костенко, О. Костенко, Г. Кохан, О. Краснокутський, В. Кривошеїн, І. Кушнар'єв, М. Лепський, Н. Лепська, О. Лозинський, Ю. Мальована, М. Мельник, О. Новіков, М. Скиба, В. Трепак, А. Приходько, Н. Рикова, А. Руднєва, І. Терлюк, Л. Удовика, Ю. Хамига, Л. Хорішко, Є. Цокур, І. Чайка, В. Черней та ін.) і зарубіжних учених (Ч. Аггарвал, Б. Баесенс, В. Батиста, М. Беблала, Р. Берк, Й. Берру, Е. Бір, Дж. Брайтвайт, Я. Варуфакіс, В. Вербєка, А. Вілсон, Л. Вона, Б. Гедінггеймер, П. Годчолка, Дж. Гольдсроу-Вайт, М. Гольдштейн, Б. Джессоп, В. Джонатан, М. Джонстон, П. Дракос, Л. Ертоз,

Д. Ігнатов, Н. Кірбі, Дж. Клавер, П. Клімек, Д. Кобак, Б. Ланз, Дж. Ліу, В. Мебане, Т. Мурсітама, Д. Ноерліна, А. Оскін, Ц. Ралха, Б. Родштейн С. Роуз-Акерман, К. Сільва, Е. Сичакова-Бєблава, К. Стіф, Дж. Уелс, Ф. Фукуяма, С. Хан, С. Хлатшвайо, Л. Чан, Й. Чен та ін.). Водночас наукові дослідження з цієї тематики залишаються недостатньо розвиненими, що зумовлює необхідність аналізу впровадження інноваційних аналітико-статистичних технологій як інструменту попередження та протидії корупції. Здобувачка здійснила ретроспективний аналіз розвитку інформаційних технологій та визначила напрямки впровадження цих технологій в антикорупційній діяльності.

Обрана тематика та мета дослідження повністю відповідають ключовим завданням досліджень в політичній науці, адже за результатами вивчення цієї проблеми буде зроблено внесок у теорію та практику попередження корупції в державі засобами новітніх інформаційних технологій, а розроблені рекомендації можуть слугувати базою для розробки власних інформаційних систем моніторингу та попередження корупції на всіх рівнях державного управління.

Здобувачка правильно визначає **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами**. Дисертація виконана відповідно до комплексного плану науково-дослідних робіт Запорізького національного університету, а саме є складовою науково-дослідних тем «Стратегічні технології державотворення: внутрішньополітичний та зовнішньополітичний виміри» (№ д/р 0121U111078) та «Стратегічні комунікації як інструмент реалізації національних інтересів держави: український та закордонний досвід» (№ д/р 0121U107470).

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів певного ступеня, теоретичне та/або практичне значення виражається насамперед, у таких положеннях та рекомендаціях дослідження:

Вперше:

- здійснено міждисциплінарний аналіз інноваційних аналітико-статистичних технологій як специфічного інструменту антикорупційної політики в умовах цифровізації державного управління;

- визначено поняття «інноваційна аналітико-статистична технологія»: в широкому розумінні як сукупність методів та інструментів, що базуються на використанні математичних та статистичних методів аналізу даних з метою виявлення корисних залежностей та закономірностей в даних, підвищення ефективності прийняття рішень та виявлення аномалій у різних сферах діяльності; у вузькому – як процес використання найсучасніших методів та технологій аналізу даних, таких як машинне навчання, глибинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови, аналіз графів тощо з метою виявлення складних залежностей та корисних закономірностей в даних;

– розроблено сценарну модель розвитку цифрової антикорупційної інфраструктури в Україні, яка включає три варіанти (песимістичний, реалістичний, оптимістичний), та обґрунтовано умови їх реалізації з урахуванням політичної волі, нормативного середовища та цифрової культури.

Уточнено:

– сутність поняття «інструмент попередження корупції» – як цілісну систему аналітичних і статистичних дій, процедур чи технологій, які дозволяють унеможливити виникнення або поширення корупційних проявів шляхом ранньої діагностики, прогнозування та зміни умов, що сприяють девіантній поведінці;

– типологію аналітико-статистичних технологій за функціональними блоками (збір, обробка, візуалізація, прийняття рішення, прогнозування) із виявленням залежності ефективності їх застосування від рівня інституційної інтеграції та прозорості алгоритмів;

– класифікацію цифрових практик у сфері боротьби з корупцією за змістом автоматизації: методологічне моделювання, аналіз вторинних даних, автоматизований текстовий аналіз і застосування машинного навчання, кожен з яких окреслює свій етап впливу на ухвалення управлінських рішень на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Набули подальшого розвитку:

– уявлення про державу як подвійний інституційний простір: як джерело корупційних ризиків, так і механізмів стримування, з особливим акцентом на потенціал алгоритмічного врядування;

– уявлення про подвійний напрям антикорупційної технологічної дії: з боку інституційного ядра (органи влади, контрольні структури, урядові ІС) та з боку громадянського суспільства (активісти, журналісти, громадські платформи), які разом формують мережеву модель цифрового моніторингу;

– рекомендації щодо національної стратегії цифрового антикорупційного управління, що передбачає поєднання відкритих даних, алгоритмічного контролю, цифрової грамотності службовців та участі громадян у тестуванні інструментів публічної підзвітності.

Обґрунтованість наукових положень і висновків забезпечуються структурою наукової роботи, розв'язанням поставлених завдань, значною кількістю залучених здобувачем наукових публікацій вітчизняних і закордонних дослідників, результатів соціологічних опитувань, достатньою апробацією результатів, проміжними висновками, представленими наприкінці кожного розділу, та загальними висновками дисертації. Достовірність отриманих наукових результатів підтверджено використанням методології та методів дослідження, кваліфікованим аналізом фактичного матеріалу, джерельної бази, глибоким осмисленням наукових розвідок вітчизняних і зарубіжних учених.

Яцина Ю.О. уточнила зміст ключових понять дослідження («попередження корупції» та «інноваційна аналітико-статистична технологія»), здійснила системний аналіз сучасного стану наукової розробки проблеми запобігання корупції, визначила сутність сутність держави як соціального середовища виникнення, еволюції та стримування корупційних процесів, розробила класифікацію типів аналітико-статистичних технологій, дослідила технологічні платформи, які забезпечують реалізацію функцій попередження корупційних загроз, зокрема в державних інформаційних системах, розробила і впровадила власні розробки в цьому напрямку та розробила практичні рекомендації щодо формування відповідних цифрових екосистем для їх адаптації в сучасних умовах в Україні.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність). Структурні компоненти дисертації, а саме: анотація, вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел логічно вибудовано. Дослідження має чітку аргументацію. Науковий апарат використано коректно і доцільно.

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації.

В опублікованих у співавторстві працях, особистим внеском є висвітлення сучасного стану розвитку інноваційних аналітико-статистичних технологій попередження корупції в державі. Результати дослідження висвітлено у 20 наукових працях (з них 8 одноосібних), зокрема: 1 розділ монографії, 2 статті у журналі, що індексується у наукометричній базі Web of Science Core Collection та/або Scopus, 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав ЄС, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 8 публікацій апробаційного характеру. Список публікацій здобувача за темою дисертації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації:

Статті в наукових фахових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Яцина Ю. (2023). Уточнення змісту основних понять проблеми інноваційних аналітико-статистичних технологій як інструменту протидії корупції. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 15(1), 85-95. DOI: <https://doi.org/10.15421/352311>

2. Яцина Ю.О. (2023). Напрямки впровадження інноваційних аналітико-статистичних технологій як інструменту протидії корупції в державі. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*, 1(57), 164-174. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280822](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280822)

3. Яцина Ю.О. (2023). Особливості застосування інноваційних аналітико-статистичних технологій в інформаційних системах з моніторингу та виявлення корупції. *Актуальні проблеми філософії та соціології*, 40, 206-213. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v040.2023.35>

4. Яцина Ю.О. (2023). Інноваційні аналітико-статистичні технології як інструмент моніторингу та протидії корупції. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*, 6(1), 145-156. DOI: <https://doi.org/10.15421/342319>

5. Kudinov I., Sičáková-Beblová E., Yatsyna Y. (2017). Actors of Political Life in Ukraine: Social Portrait of Contemporary Power Elite. *Нова парадигма : [журнал наукових праць]* / голов. ред. В. П. Бех. ; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова ; творче об'єднання «Нова парадигма». Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 133, 95-111. URL: <https://www.novaparadigma.npu.edu.ua/index.php/novaparadigma/article/view/15/13>

6. Кудінов І., Сичакова-Бєблєва Е., Яцина Ю. (2017). Суб'єкти політичного життя України: соціальний портрет сучасної правлячої еліти. *Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни* / Гол. ред. М.А. Лепський; Запорізький національний університет. Запоріжжя : КСК-Альянс, 38(2), 81-92. DOI: <https://doi.org/10.26661/2413-2284-2017-2-38-09>

7. Yatsyna Y., Kudinov I. (2017). Corruption in the Higher Educational System of Ukraine. *Нова парадигма : [журнал наукових праць]* / голов. ред. В. П. Бех. ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; творче об'єднання «Нова парадигма». Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 132, 44-52. URL: <https://www.novaparadigma.npu.edu.ua/index.php/novaparadigma/article/view/19/35>

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

8. Yatsyna Y., Kudinov I. (2023). Directions for the implementation of innovative analytical and statistical technologies as a tool for corruption counteraction. *Laisvalaikio Tyrimai*, 2(22), 17-29. DOI: <https://doi.org/10.33607/elt.v2i22.1440>

9. Yatsyna Y., Kudinov I. (2023). Innovative analytical and statistical technologies in election forensics. *Regional Formation and Development Studies*, 2(40), 28-42. DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v40i2.2528>

Статті в наукових фахових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

10. Yatsyna Y., Kudinov I. (2023). Innovative analytical and statistical technology as a corruption counteraction tool: conceptual analysis. *Amazonia Investiga*, 12(67), 78-86. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.7>

11. Lepska, N., Lepskyi, M., Yatsyna, Y., & Kudinov, I. (2021). The isolationist pathology of sovereignism (three historical cases for analysis). *WISDOM*, 19(3), 151-162. DOI: <https://doi.org/10.24234/wisdom.v19i3.487>.

Розділ монографії:

12. Кудінов І.О., Яцина Ю.О. (2024). Інноваційні технології автоматизації збору та обробки даних у дослідженні політичних процесів та ситуацій. *Технології державотворення в умовах сучасної політичної дійсності : колективна монографія* / Д. Ю. Арабаджієв, О. М. Вагіна, Н. В. Горло, О. М. Кіндратець, І. О. Кудінов, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Т. І. Сергієнко, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур, Ю. О. Яцина ; за заг. ред. Н. В. Горло. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 266-287. URL: https://files.znu.edu.ua/files/ZNU_Monographs/0060900.pdf

Матеріали наукових конференцій:

13. Яцина Ю. (2024). *Міжнародний досвід застосування дисциплінарної відповідальності за корупційні правопорушення*. Інформаційне суспільство і Природа: вектори взаємовпливу : збірка матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 21-22 листопада 2024 р.) / за заг. ред. д.соц.н., проф. Л. Калашнікової. Київ : Вид-во «Каравела», 105-110.

14. Кудінов І., Яцина Ю. (2024). *Популізм як феномен політичного життя*. Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності : зб. тез доп. XIII наук. конф. з нагоди Всесвіт. Дня Філософії (UNESCO), 22–23 листоп. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т науки і технологій, каф. Філософії та українознавства, КЗВО «Дніпров. акад. музики» ДОР, Ін-т світ. культури, КЗВО «Дніпров. акад. неперерв. освіти» ДОР, кафедра Філософії. Дніпро : УДУНТ. URL: <https://conf-ampr.ust.edu.ua/AMPRX13/paper/view/32235/18899>

15. Yatsyna Y. (2024). *International experience of disciplinary responsibility for corruption offenses*. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених «Технології відновлення країни в умовах глобальних ризиків та невизначеностей» (29 листопада 2024 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЦНСД, 67-70. URL: <https://socforecast.org.ua/wp-content/uploads/socotech2024.pdf>

16. Yatsyna Y., Kudinov I. (2023). *Innovative analytical and statistical technologies as a tool for fraud and corruption detection*. The 19th International conference “Social Innovations for Sustainable Regional Development”: Klaipėda, Lithuania, April 27-28, 2023. Abstracts of reports. Klaipėda: Klaipėda University, 51-54. URL: [https://shmf.ku.lt/uploads/documents/files/social_conference_2023_for_publishing\(2\).pdf](https://shmf.ku.lt/uploads/documents/files/social_conference_2023_for_publishing(2).pdf)

17. Yatsyna Y., Kudinov I. (2023). *Corruption as a Type of Fraud*. Матеріали XIII Міжнародної наукової конференції «Соціальне прогнозування та проєктування майбутнього: перемога, мир та відновлення у післявоєнній Україні» (28 квітня 2023 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЦНСД, 86-89. URL: <https://socforecast.org.ua/wp-content/uploads/socforecast2023.pdf>

18. Yatsyna Y., Kudinov I. (2022). *The state of scientific development of innovative analytical and statistical technologies as a tool for corruption prevention*. Матеріали XII Міжнародної наукової конференції «Соціальне прогнозування

та проектування майбутнього: зміни глобальної безпеки як виклик миротворенню та медіації» (10 червня 2022 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЦНСД, 99-101. URL: <https://socforecast.org.ua/wp-content/uploads/socforecast2022.pdf>

19. Яцина, Ю. (2019). *Проблемна ситуація наукового дослідження як основа для формулювання гіпотез*. Матеріали IX Міжнародної наукової конференції «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: проблеми мира та ненасильства в змінах глобального порядку» (12 квітня 2019 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : КСК-Альянс, 92-93. URL: <https://socforecast.org.ua/wp-content/uploads/socforecast2019.pdf>

20. Yatsyna, Y. (2017). *Cluster modeling as a tool for corruption counteraction in the state*. Матеріали VII Міжнародної наукової конференції «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: ідеї миру та ненасильства у змінах глобального порядку» (24 березня 2017 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : КСК-Альянс, 97-98. URL: <https://socforecast.org.ua/wp-content/uploads/socforecast2017.pdf>

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Яцини Ю.О. «Інноваційні аналітико-статистичні технології попередження корупції в державі» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки публічної презентації дисертації під час засідання кафедри (протокол №__ від 23.05.2025), вважаємо, що:

1. Дисертація Яцини Юлії Олександрівни «Інноваційні аналітико-статистичні технології попередження корупції в державі», є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про істотний особистий внесок здобувачки у розвиток політологічної науки.

2. Дисертація Яцини Юлії Олександрівни «Інноваційні аналітико-статистичні технології попередження корупції в державі» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – «Політологія» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні кафедри:
д.політ.н., професор, професор кафедри
політології ЗНУ
23.05.2025 р.

Л.С. Хорішко

Член експертної групи:
д.політ.н., професор, професор кафедри
політології ЗНУ
23.05.2025 р.

Н.В. Горло

Член експертної групи:
к.політ.н., доцент, доцент кафедри
політології ЗНУ
23.05.2025 р.

Н.В. Лепська

Член експертної групи:
к.політ.н., доцент, доцент кафедри
політології ЗНУ
23.05.2025 р.

Ю.Г. Мальована

Член експертної групи:
к.політ.н., доцент, доцент кафедри
політології ЗНУ
23.05.2025 р.

А.О. Руднєва